

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštno
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrta leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Ležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vratice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 19.

V Mariboru, dne 8. maja 1902.

Tečaj XXXVI.

Zemljiški davek.

Ako se meščanom naloži davek na bicikle, na pse, ali druge enake reči in stvari, potem je mnogo nezadovoljnejšev zaradi novega davka. Pravzaprav pa taki davki niso prehudi, kajti vsaki se jim lahko izogne s tem, da se znebi takih reči in stvari.

Nepremakljiv davek, katerega mora kmet leto za letom plačevati in z ozirom na katerega se mu priračunajo vsi drugi davki, je zemljiški davek. Računi se zemljiški davek po čistem dohodku, in sicer po čistem dohodku, kakor so si ga gospodje cenilci nekdanj mislili, ne pa kakoršen je v resnici. K temu zemljiškemu davku pridejo potem različne doklade za občine, okraje, šole, ubožce itd. Kmet, kateremu se račun 600 gld. dohodkov, mora na davkih z dokladami vred plačati 120 do 140 gld. Deželni in državni uradnik pa, ki ima 600 plače, ne plača niti krajcarja. Tudi če kmetu zemljišče popolnoma nič ali mnogo manj kakor je cenjeno nese, mora plačevati strogo določeni zemljiški davek. Le pri uimih se mu odpišejo kake drobtinice. Ti odpisi pa so mnogokrat tako majhni, da kmet ne ve, ali je le šala ali resnica.

V naši davčni politiki se bo morala uvesti enakopravnost. Če kmet mora od namisljenega (fiktivnega) čistega dohodka plačevati zemljiški davek, zraven pa še tudi pri gotovi višini osebno dohodninski davek, naj se tudi uradnikom dovolijo iste ugodnosti. Ali pa kar bi bilo najboljšo, zemljiški davek se naj odpravi, in naj se upelja za vse stanove in ljudi veljavni stopnjevalni osebno dohod-

ninski davek. Povsod, tudi pri plačevanju davkov, je treba enakopravnosti.

Pridelki našega kmeta.

Vsaka država brani ceno kmetijskih pridelkov s carino. Če pa ni carine na uvažanje kakega pridelka iz tujih držav ali če je ta carina le majhna, potem preplavijo tuji pridelki domačo državo, ter znižajo ceno domačih pridelkov. Naša avstrijska država se ne more slaviti, da s posebno skrbjo gleda na kmeta. Trgovinske pogodbe sklepajo se bolj v ministrstvih nego v zbornicah, in v zbornicah poslanci nimajo mnogokrat niti smisla, niti so poučeni dovolj, da bi branili kmeta in njegove koristi.

Naša država nalaga carine na tuja žita 1:50 gld., Francija 2:80 gld., Španija 4:20 gld., da celo Nemčija ima v svojo carino na tuja žita, če prav mora mnogo več uvažati nego naša država.

Naša carina na živino je najnižja, ki je v Evropi. Imamo sicer carino 15 gld., pa s to carino se uvažajo živine le za 3600. Države, ki imajo pogodbe z nami, uvažajo živino s carino 12:75 gld. in s to carino se uvažajo živina za 115.610 gld. Za Srbijo pa znaša carina v našo državo samo 4 gld. in s to carino pride k nam živine za nad 3 milijone goldinarjev.

Tudi pri uvozu mesa in živalskih pridelkov, kakor so tolašča, črevesa, naša država odpira tujim pridelkom vrata.

Pri izvozu naše živine v druge države so jako sitne živino-zdravilstvene določbe. Tuje države grozno prežijo na našo živino in vsaki čas zaprejo mejo. Posebno Nemčija je v tem oziru uzorna. Vedno se toži, da se zanaša živinska kuga iz Avstrije v nemške hleve. Resnica pa je, da se iz Avstrije v Nemčijo od l. 1897 do 1902 ni zanesla niti enkrat kuga, pač pa samo iz Prusije v Avstrijo v l. 1899 in 1900 osemnajstkrat.

Pri nas bodo razmere boljše, kadar se bodo kmetijski poslanci poganjali bolj neupogljivo in krepko za kmetijske potrebe in želje.

Deželni zbor štajerski.

Štajerski deželni zbor je imel dne 3. in 5. maja dve kratki seji, v katerih je dovolil zadolženemu mestu Gradec, da si najme 14 milijonov kron posojila, ob enem pa je deželni zbor sprejel v imenu dežele tudi za 14 milijonov jamstva. Ako mesto ne bo moglo plačati, plačala bode dežela. Nemški katoliško narodni poslanci so se ustavljali predlogu, govorili proti, a nič ni pomagalo, večina je sprejela jamstvo za posojilo graškega mesta. »Kmečki prijatelji« Ornigg, Lenko, Stallner, dr. Kokošinec, Hackelberg, Moscon so glasovali za jamstvo. Večina je imela 36 glasov, manjšina samo 12. Ako bi tudi naših slovenskih osem poslancev bilo v deželnem zboru in glasovalo proti jamstvu, še bi vedno bil predlog sprejet.

Toda naši slovenski poslanci se niso udeležili tega zasedanja

Listek.

Ne zabi me!

Povest; Rad. Nemeč.
(Konec.)

Pa varala se je sirota.

Drugi dan je Jožeta bolela glava in žal mu je bilo za denar kakor tudi sram pred ženo in otrokom, da se je tako upijanil.

Pa ljubi, dobri sklep, kam si tako hitro splaval; zvit Miha ni imel mnogo truda in Jože je bil zopet uboga zapeljana reva. Prinesel jima je pijače in pila sta celi dan in še pozno v noč. Miha je potegnil umazan časopis in ga položil obrnivši se proti Jožetu na mizo.

»Takega ti bova sedaj naročila in v nedeljo, ko pridemo zopet vkup, ga že dobiš.«

Jožetu se je oglašala včasih vest in rad bi se bil otresel teh novih prijateljev; pa Miha ga je preveč zapeljal v svoje zvite mreže.

V nedeljo je bila zopet zbrana naša družba pri novem krčmarju prav židane volje in tu je posebno krčmar dal svojemu srcu pot in zabavljaj čez vse, kar je človeku svetega. Ni preteklo mesec dni in naš Jože jim je postal vreden drug, ako ne še hujši. Ostajal je po cele dneve iz doma, zanemarjal gospo-

darstvo in tako je šlo naglo vse rakovo pot. Niti jok niti prošnje njegove dobre žene, katero je prej tako ljubil, ne vroče solzice nežne hčerke ni ga moglo odvrniti od njegovih slabih potov. Ko mu je žena očitala ali ga prosila, jo je pretepal in preklinjal, da se Bogu usmili. Še malo hčerke je trdosrčno suval, ko se je hotela v svoji nežni otroški ljubeznivosti k njemu pririniti.

* * *

Jožetovo premoženje se je začelo kmalu krčiti. Vedno popivanje in kvartanje za velike svote, vse to je prineslo hiši boben preje, nego bi si bil kdo mislil.

Pravijo, da se marsikdo spametuje šele tedaj, ko ga občutna nesreča zadene.

Tudi Jože je spoznal svoje žalostno stanje tedaj, ko je bilo že prepozno. Prodali so mu posestvo, in šele sedaj se je zavedel docela, kam je pahnil sebe in svojo družino, sedaj mu je stopila pred oči vsa ona sreča, katero je nekdanj užival, in katera se mu je zdaj skrila tako globoko.

Žena je jokala in pretakala britke solze, videč sebe s svojo hčerko nakrat v tako žalostnem položaju. Prepričani bodimo, da je z ozirom na njeno prejšnjo srečo, ko se je kot bogata posestnica kretala po obširnih

posestvih, občutila tem bolj svojo nesrečo sedaj, kot bi se bila v uboštvu rodila.

Jožetu njegov ponos ni pustil več miru v domačem kraju; sram ga je bilo in tako je prišlo, da je ženo kleče prosil odpuščanja in jo rotil pri živem Bogu, naj zapustijo domačijo in grede v Ameriko; »morda mi bo mogoče, da zopet popravim svoj pregrešek in si premoženje nazaj pridobim«, je dejal in solze kesanja ter žalosti so se mu curkoma vlije po upadlem licu.

Žena je privolila in prodali so vse, kar so še imeli, da so spravili skupaj svotico, ki je zadostovala za vožnjo do Newyorka.

Potrti in žalostnega spomina, pa vendar z novimi žarki upanja so se odpeljali iz domačega kraja, kjer so prebili toliko veselih in trpkih ur, v daljni tuji svet za negotovo bodočnostjo.

Rezi je hotelo srce počiti od prevelike žalosti in gledala je še dolgo, dolgo nazaj, tje proti kraju, kjer ji je nekdanj tako lepo cvetela sreča njenih mladih let.

* * *

Srečno so se pripeljali čez širno morje in brez velikih nezgod so prisli v veliko in lepo mesto Newyork. Reza je bila smrtno blede in v skrbeh za utrujeno Franico. Zda;

deželnega zbora. Držijo se še vedno sklepa, da ne gredo v deželni zbor, dokler se bodo tamkaj zasramovale slovenske zahteve in se nesramno žalili zastopniki slovenskega naroda. Da še naši poslanci vedno niso varni pred izbruhi nemškega sovraštva, to jasno dokazuje glasilo spodnještajerskih Nemcev »Deutsche Wacht«, ki na pobalinski način piše o naših poslancih in hujska Nemce proti njim. O dr. Sernecu in Dečkotu pravi ta list, da besnita, poslance imenuje »bindišarske naduteže«, »bindišarske komedijante« ter navetuje Nemcem, naj vzamejo leskovicico ter nabijejo naše poslance itd.

Na ta uljuden način se vabijo zastopniki slovenskega naroda v deželni zbor! Državni zakoni dajejo Slovincem pravico, zastopati svoje koristi tudi v deželnem zboru, narodno sovraštvo in narodna nestrpnost nekaterih naših sodeželanov pa nam to zabranjuje. Kaj nam je početi? Vedno bolj prihajamo do prepričanja, da mora dobiti Spodnji Štajer svojo samoupravo. Slovenski Štajer naj se upravno loči od nemškega Štajerja, še le tedaj je zajamčeno, da bo mir med obema narodnostima. Naše prihodnje deželno-zborske volitve se bodo tudi vršile pod tem glasom, da se ločimo od nemškega dela naše dežele!

Delegacije.

Čeravno je Ogerska s Hrvaško od drugih avstrijskih dežel ločena in ima svoje posebne postave, vendar so nekatere reči, katere z Ogrji skupno oskrbujemo. Take stvari so zunanje zadeve, kupčijske in druge pogodbe, skupna vojska in mornarica, postave o carinah, o užitninskem davku, o železnicah, ki se dotikajo obeh državnih polovic itd. V namen skupnega oskrbovanja voli naš državni zbor iz svoje srede 60 mož, da se podajo v razgovor z Ogrji in ti možje skupaj se imenujejo avstrijska delegacija. Ogerski zbor pa ravno tako izvoli 60 mož in ti se vkup imenujejo »ogerska delegacija«.

Naše zunanje zadeve so sedaj v rokah ministra za zunanje zadeve grofa Goluhovskega. Splošno se sodi, da se mož ni rodil za ministra, a se tudi za take posle nikdar ni izučil. Za to naša politika tudi stoji popolnoma pod uplivom ogerskih ministrov in pa gospodov iz nemškega poslaništva. Glavna politika Goluhovskega je, skrajna prijaznost s Prusijo in istotaka neprijaznost nasproti Rusiji, ker je Ogrji ne morejo trpeti, Prusija pa se je boji.

so bili v tujem svetu in to skoro brez denarjev in prijateljev. Trebalo se je bilo ozreti, kje bi bilo dobiti kaj dela. Jože je iskal ure in ure, da bi dobil kakoga rojaka, kateri bi mu vedel pomagati. Končno se mu je vendar posrečilo, da se je seznanil z nekim Hrvatom, kateri ga je peljal na konzulat, zastopstvo domače države.

Bila je velika gnječa, menda kak poseben praznik in tako so množice potisnile že itak na duhu in telesu potrto Rezo s Franico daleč proč od konzulata, kjer sta čakali ljubega očeta in končne rešitve.

Ko je Jože prišel iz poslopja, ni našel več svoje žene in ljubega otroka pred vrati. Strašna slutnja se ga je lotila, britko se je kesal, da ni ostal v domovini in potok solz se mu je vtil po bledem licu. Nikdar več ni videl svoje žene.

Tudi Reza in Franica sta iskali hiše, kjer sta prej čakali očeta, a nista je mogli najti. Prišel je večer in trebalo se je ozreti po kakem bivališču. Denarja nista imeli in lahko si predstavimo strašno bedo ubogih sirot. S trudom se priplazita na nek vrt in se ondi med suhimi jesenskimi rožami vležeta na zemljo. Hladno je bilo in zeblo ju je, da sta se tresli od mraza kot šibica na vodi. Rezi je bilo že celo pot po morju slabo, da se je komaj vlekla naprej. Ali sedaj je popol-

Iz Nemškega naganjajo naše delavce in naše dijake. Ne smejo si služiti kruha na nemških tleh. Prusi pa imajo pri nas vse ugodnosti. Od delavca do vseučilišnega profesorja velja skoro več, če je rojen Prus, kakor pa če je Avstrijec.

Nemčija želi, da bi se na jugu vse ponemčilo, kajti Nemčija ima tajen namen, prevzeti vladno nad deželami med severnim in sredozemskim morjem. In kaj dela avstrijska zunanja politika? Kakor da bi bila s slepoto udarjena, ona dela na to, da se upliv nemškega jezika in nemških navad širi med jugoslovanskimi narodi. In ti se nevoljni obračajo proč od Avstrije in iščejo svoje pomoči v Rusiji. Naš upliv se na jugu ne širi, ampak le manjša.

Tudi v trgovinskem oziru se mnogokaj stori na korist Nemčije. Ona naše prijateljstvo povsodi izrablja. Edini, ki nastopajo proti tej nesrečni zunanji politiki, so bili dosedaj Čehi in Jugoslovani. A ti niso imeli večine. Sliši se, da se jim bodo letos pridružili tudi Poljaki. Njih vodja vitez Javorski ni hotel prevzeti letos predsedstva avstrijske delegacije, ker bi moral sicer v običajnem predsedniškem govoru slaviti zvezo z Nemčijo. Tega pa kot Poljak ne more storiti, ker Prusi hočejo na surov in nečloveški način uničiti Poljake v Nemčiji, kakor se je to pokazalo pri znani šolski zadevi v Vrešenu.

Edini zastopnik Slovincem v delegaciji je letos vodja katoliško narodne stranke na Kranjskem, dr. Ivan Šuštersič.

Mraz ali slana.

Spisal Anton Kosi.*)

Pomladanski mraz ali slana.

Najbolj in to po vsej pravici se bojé vinogradniki pomladanskih mrazov ali slane. V obče je znano, da je v tem oziru za vinograde najnevarnejši čas sredina meseca maja, ko kaže pratika one svetnike, pred katerimi kmet najbolj trepeče, namreč sv. Pankracija, Servacija in Bonifacija. To so znani trije ledeni možje, o katerih pravi narodna prislovica:

Sveti Pankracij, Servacij in Bonifacij
So ledeni radi vsi;
Če pa prej ni slane bilo,
I poznej ne bo mrazilo.

*) Iz A. Kosijeve knjižice »Vinogradniki, čuvajte vinsko trto!«, katero s tem svojim cenj. bralcem toplo priporočamo. Ta knjižica, o kateri prinašamo naznanilo med inzerati, je nastala iz dejanskih izkušenj pisateljevih, ki se kot vinogradnik že več let prav intenzivno peča z vinorejo. — Ured.

noma onemogla in postala je bolna. Žalost in prebita duševna bol sta jo tako zdelali, da zjutraj ni mogla z mesta. Milo je jokala Franica, ubogi črvek, a mati jo je ljubeznjivo tolažila, rekoč: »Ljubo dete, nikar ne jokaj, saj naju oče nebeski ne bode zapustil in bo nama ljubega očeta spet nazaj pripeljal.«

Prestala je — votlo je sopla in milo motrila svoj dragoceni zaklad, svoje ljubo dete. Hotela je vstati, a padla je vznak in pri tem izbruhnila potok krvi. Deklica se je trdo oklenila svoje ljube mame, a ona je motno upirala svoje oči v hčerko — še jeden težki vzdih in njena duša je splavala proti nebesom . . .

Milo je jokala uboga Franica ob mrtvem truplu svoje dobre matere. Kako milo je klicala očeta, da bi se je kamen usmilil, a ni ga bilo. Le hladni vetrič se je odzval njenemu klicu in prenašal velo listje po vrtu.

Čez dolgo časa je privedel njeni pridušljiv jok vrtnarja, ki je ves prestrašen motril redki slučaj. Obvestil je gospodarja in ta je storil daljne korake.

Moral bi imeti kamen namesto srca, da bi se mu ne zasmililo ubogo zapuščeno revče, ki ni niti znala odgovarjati na vprašanje v tujem jeziku. Nič več ni plakala, ko so spustili mamico v črno zemljo, nemo je zrla v

Pomladanski mrazi so velika nesreča za vinogradnike, ker zadenejo po cele pokrajine naenkrat ter v kratkih urah lahko uničijo na tisoče in tisoče vrednosti. Škoda je vselej še večja, ako solnce po jasnem izhaja in s svojimi žarki zadene napadene trte. Pomrznjeni poganjki so namreč tako dolgo, dokler se zrak okrog njih ne ogreje, trdi in krhki, ker je sok v njih pomrznil. Ako je zadene in naglo ogreje v tem stanju solnce, so napadeni deli izgubljeni; pobesijo se, počrne ter se v kratkem kakor osmojeni posuše. Čim bolj zgodaj nastopajo pomladanski mrazi, tem manj škodujejo, ker se morejo pri uničenju glavnih popkov postranska očesa še dovolj zgodaj razviti ter nadomestiti nalogo pomrznjenih očes.

Kedaj nastane najraje slana?

Ako sledi meseca maja jasnemu dnevju zvezdnato-svetla mirna noč brez vetra, tedaj je nevarnost velika, da se zrak rano zjutraj pred solničnim izhodom močno ohladi, da rosa zmrzne. To pa še posebno tedaj, ako je bil večer poprej primeroma mrzel.

V oblačnih nočeh in pa v vetru se ni bati mraza ali slane, zakaj oblaki preprečijo, da se telesa na zemlji ne morejo močno ohladiti; istotako se v toplem vetru, ki prinaša vedno nov topel zrak, rastline ne morejo tako ohladiti, da bi pomrznile.

Kajenje, dobro sredstvo zoper spomladanske mrazove.

Oblaki torej zabranjujejo narejanje slane. Človeški razum je na podlagi te resnice izumel sredstvo, s katerim nam je vsaj deloma mogoče preprečiti narejanje slane. Ta pomoček, ki je bil znan že nekdanjim Rimljanom, je močno kajenje ali narejanje ogromnega dima; to sredstvo koristi tako, kakor oblaki na nebu, ker prepreči, da se ozračje ne ohladi tako, da bi rastline zmrzile. Pomaga pa kajenje le tedaj, ako se združi v to svrhu več vinogradnikov in se poskrbi, da je ves vinorodni breg takorekoč v dim ogrnjen.

S čim se kadi in kako?

Plevel ali dračje, žagovina, pokvarjeno seno, mokro listje, čreslo, gnoj, rožje, smrečje i. dr. se nanosi na mnogih krajih vinograda (kakih 2—25 m narazen) v kupčke ali gromade. Na gromade se nalije primerna množina smole ali katrana (tera) tako, da se razvija pri gorenju ali prav za prav pri tlenju teh snovi prav mnogo dima, zakaj glavna reč pri tem žganju je dim, ne pa plamen, ki utegne celo škodovati. Dobro, a nekoliko drago, sredstvo za te namene je tudi

globoko jamo kot bi okamenela. Zamrle so solze sirotici v njenem srcu od grozne bolesti in žalosti.

Kmalu je ostala sama na grobu, sama obupana reva, nemoč se vzdigniti od prevelike slabosti. Otožno so gledale njene motne oči mimoidoče, kakor bi hotela reči:

»Usmilite se mene, uboge sirote, dajte mi mater, dajte očeta!«

In res, kmalu je prišla mimo gospa z nežno deklico jednake starosti s Franico.

»Glej, mamica, zakaj plače deklica?« jo vpraša. — In res, gospa je pristopila, vzdignila deklico in jo vprašala prijazno! »Čegava si, deklica, kako ti je ime in zakaj jočeš?«

Franica je boječe gledala zdaj gospo, zdaj hčerko, a ni znala odgovoriti v tujem jeziku. Pozabila je okolnosti in začela zopet plakati: »Zlata mati, vstani, ne zapusti me!«

K sreči je bila gospa Slovenka; božja previdnost je tako menda hotela, in začela jo je ljubko tolažiti, govoreč ji tolažilne besede v slovenskem jeziku. Gospej se je smilila uboga reva in vzela jo je za svojo. Skupaj z njeno hčerko je rastla, kakor roža v puštinji med tujimi ljudmi. Gospa jo je kmalu izvolila kot svojo lastno hčerko. Bila je pa tudi pravi angelj: tiha, ponižna in skromna, da si je kmalu pridobila srca vseh.